

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ DEĞERLER EĞİTİMİ ÖLÇEĞİ (BESDDEÖ) GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS LESSON VALUES EDUCATION SCALE (PELVES)

Gönderilen Tarih: 07/01/2021
Kabul Edilen Tarih: 16/02/2021

Murat KANGALGİL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İzmir, Türkiye
Orcid: 0000-0002-7480-199X

Fatih ÖZGÜL

Giresun Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Giresun, Türkiye
Orcid: 0000-0002-8671-9854

Ahmet TEMEL

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, Türkiye
Orcid: 0000-0001-9215-6106

Turan KURAL

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sivas, Türkiye
Orcid: 0000-0002-6622-407X

Yalçın KARAGÖZ

Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Düzce, Türkiye
Orcid: 0000-0001-5642-6498

* Sorumlu Yazar: Ahmet TEMEL, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, Türkiye. E-mail: ahmet.temel@mail.ohu.edu.tr

† Bu çalışma Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (CUBAP) tarafından BED-023 numaralı proje ile desteklenmiştir. İstanbul'da 26 – 29 Eylül 2018 tarihinde düzenlenen FIEP 13th European Congress and 29th Word Congress kongrede sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği (BESDDEÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği geliştirmektir. Kaynak taraması ile oluşturulan ölçek maddeleri, basit tesadüfi yöntemle ulaşılan 550'si 7. sınıf, 472'si 8. sınıfta öğrenim gören toplam 1022 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Veriler rastgele 3 gruba ayrılarak birinci gruba Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA), ikinci gruba Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve üçüncü gruba test tekrar test analizi yapılmıştır. Yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla birinci çalışma grubuna yapılan AFA sonucunda toplam varyansın %58,328'ini açıklayan 28 madde ve 5 faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler; sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. İkinci gruba yapılan DFA'ya göre (χ^2/sd : 2,851; GFI: .91; AGFI: .90; CFI: .93; RMSEA: .04; RMR: .03; IFI: .93; TLI: .93) ölçek kabul edilebilir uyum indeks değerlerine sahiptir. Üçüncü çalışma grubuna yapılan test tekrar test analizinde pozitif yönlü .99 mükemmel ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak, Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği BESDDEÖ geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Ortaokul, Değerler Eğitimi, Ölçek

Validity and Reliability Study of Physical Education and Sports Lesson Values Education Scale (PESLVES)

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a physical education and sports lesson values education scale. The scale items created by literature review was applied to a total of 1022 secondary school students, 550 of whom were 7th grade and 472 of whom were 8th grade, reached by simple random method. Data were randomly divided into 3 groups and Exploratory Factor Analysis (EFA) was applied to the first group, Confirmatory factor analysis (CFA) to the second group and test-retest analysis to the third group. As a result of the EFA made to the first study group in order to determine the construct validity, a structure consisting of 28 items and 5 factors was obtained that explains 58.328% of the total variance. These factors are named as responsibility, justice, helpfulness, self-control and friendship. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale was calculated as .93. According to the CFA made to the second group, (χ^2/sd : 2,851; GFI: .91; AGFI: .90; CFI: .93; RMSEA: .04; RMR: .03; IFI: .93; TLI: .93) the scale has acceptable fit index values. A positive-directional .99 was found to be perfectly related in the test re-test analysis conducted on the third study group. As a result, the Physical Education and Sports Lessons Values Education Scale PESLVES is a valid and reliable data collection tool.

Key Words: Physical Education and Sport, Secondary School, Values Education, Scale

GİRİŞ

Kişilere yaşadığı toplum içerisindeki yerinin öğretilmesinde ve topluma uyum sağlama sürecinde, farklı birçok değer önemli rolü olduğu bilinmektedir¹. Değer inançtır ve değişime açık toplumlar tarafından kabul gören genel yapılardır. Aynı kültüre sahip insanların değer yargıları değişebileceği gibi farklı iki toplumdan gelen bireylerin değerlere yükledikleri anlam aynı olabilir^{1,2}. Değerler aracılığıyla toplum için uygun bulunan davranışlar, toplumsal birlik, beraberlik ve sürekliliğin sağlanmasında çok önemlidir^{3,4,5}. Değerlerin toplumsallaşma sürecindeki bu etkin rolü, akademik alanda birçok tanımın yapılmasına olanak sağlamıştır. Bu tanımlar; “belirli davranışların bireysel ve toplumsal olarak kabul görebilirliği”⁶, “neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair ifadeler”⁷, “bireyden bireye değişmekle birlikte insanların davranışlarına rehberlik eden kriterler, amaçlar ve inançlar”⁸, “toplum tarafından kabullenilen ideal davranış biçimi”⁹, şeklinde sıralanmaktadır. Öğrencilere toplumun bir parçası olduğunu hissettirerek, insanlarla dayanışma içerisinde, kültürüne uygun değer kazanımı sağlanmalıdır¹⁰. Öyle ki, toplumsal değer ihtiyaçlarının öğrencilere aktararak değerlerin öğrenciler tarafından anlamlandırılma çalışmaları değerler eğitimi olgusunu ortaya çıkarmıştır⁷.

Kişiler, değerleri kendi kültürünün bir karşılığı olarak farklı zamanlarda formal veya informal şekilde içselleştirirler. Değer öğrenme süreci, ailede informal olarak başlar ve çocukların okullara devam etmesiyle birlikte planlı ve programlı bir hale dönüşmektedir. Değer öğretiminde en etkin kurum okuldur. Öğrencileri akademik olarak üst öğretime, birey olarak yaşama hazırlama hedefiyle donatılmış okulda, değer eğitimi de hassasiyetle yapılmaktadır¹¹. Değerler eğitimi, eğitimin ana yapısını oluşturur. Farklı bir program veya konu alanı olarak düşünülmemelidir. Bu doğrultuda, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı TTKB 18.07.2017 tarihinde öğretim programlarının yenilenmesi hakkında yaptığı açıklamasında 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibariyle 51 müfredatı kapsayan öğretim programı yenileme çalışması yapıldığını açıklamıştır¹². Buna göre okullarda benimsetilmesi hedeflenen ana değerler “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik”dir^{13,14}. Değer eğitiminin amaca uygun yapılabilmesi için okul, her türlü kültürel çeşitliliğe hitap edebilecek adalet, saygı ve dayanışma değerleri üzerinde eğitim vermelidir^{7,15}.

Öğretim programlarında yer alan değerlerin aktarılmasında beden eğitimi ve spor dersinin önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Öyle ki sporla uğraşan öğrencilerin, karakter gelişimlerinin özünü spor yoluyla kazandıkları değerler oluşturur^{2,16}. Güçlü ahlaki karakterli bir kişi, spor mücadelesinde her türlü baskıya rağmen sorumluluk, dürüstlük ve adalet gibi ahlaki değerleri uygulayabileceği düşünülür¹⁷. Beden eğitimi ve spor dersinde değerler (dürüstlük, saygı ve aidiyet) amaca uygun farklı etkinlikler ile aktarıldığında öğrenciler değerleri yalnızca spor ortamında değil sosyal yaşam içerisinde de sürdürebilmektedir^{18,19}.

Değerler eğitiminde karşılaşılan sorunların başını ise öğrencilerde mevcut olan veya kazandırılan değerlerin ölçülmesi çekmektedir¹. Bu nedenle öğrencilerin değer algılarının öğrenilmesi için geçerli ve güvenilir ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Literatür incelendiğinde 2 farklı beden eğitimi ve spor değerler ölçeği ve 1 tane de değerler eğitimi anketine rastlanmıştır. İlk olarak Yıldız ve Güven (2013)²⁰, ortaokul ve lise öğrencileri için beden eğitimi dersi değer yönelimi ölçeğini geliştirmiştir. 6 boyut ve 28 maddeden oluşan ölçek genel itibariyle ders içeriğinde ki değerlerle

ilgilidir. Bu ölçek TTKB (2017)¹² 'in tavsiye değerleri arasında bulunan aile ve fedakârlık maddelerini içermemektedir. Geliştirmiş olduğumuz ölçekte “Kendimi ailem için her türlü fedakarlığa hazır hissediyorum” benzeri maddelere yer verilmiştir. İkinci olarak Yücekaya (2017)²¹ 'nın geliştirdiği ölçek 23 madde ve 6 boyuttan oluşmasına karşın sorumluluk değer boyutunu içermemektedir. Sorumluluk değeri, okullarda öncelikli olarak verilmesi gereken ve spor yoluyla gelişim seviyesi artan bir yapıdadır^{22,23}. Son olarak Keleş ve Yoncalık (2019)²⁴ genel değerler eğitimi programında yer alan ifadeleri soru formatına dönüştürerek anket çalışması yapmıştır. Ölçek maddeleri doğrudan beden eğitimi dersleri ile ilişkili değildir. Sadece kapsam geçerliliği ile güvenirlilik analizleri yapılan anket, standart ölçek geliştirme süreçlerini içermemektedir²⁵. Buradan hareketle öğrencilerin, beden eğitimi ve spor dersi içeriğiyle ilgili ve sportif etkinliklerin sosyal yaşama etkilerini de kapsayıcı bir değerler eğitimi ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Beden eğitimi ve spor dersinde değerler eğitimi ölçeğinin geliştirilmesi için likert toplam derecelendirme ölçeği kriterleri uygulanmıştır. Kaynak taraması yapılarak oluşturulan madde havuzunun kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmış, pilot uygulama yapıldıktan sonra ise yapısal geçerlik analizleri, iç tutarlık ve test tekrar test güvenirlilikleri hesaplanmıştır^{26,27}.

Araştırma Grubu

Sivas'da 2017 – 2018 eğitim öğretim dönemi ikinci yarısında, öğrenimlerine devam eden 550'si 7. sınıf, 472'si 8. sınıf olmak üzere toplam 1022 gönüllü öğrenci çalışmaya katılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'nin farklı örneklem üzerinde yapılması geçerliliği daha iyi kanıtlanmaktadır²⁸. Faktör analizlerinde teori geliştirilmesi ve teorinin test edilmesi için toplanan veriler ikiye bölünerek AFA ve DFA analizleri yapılmaktadır³⁰. Bu nedenle toplanan veriler rastgele (n=411, n=411) 2 gruba ayrılmış ve birinci grubun verileri ile AFA, ikinci grubun verileri ile DFA analizi yapılmıştır. AFA ve DFA analizi yapmak için örneklem büyüklüğünün en az 300 olması önerildiğinden^{28,29,30,31} örneklem yeterli bulunmuştur. AFA ve DFA analizleri sonrası oluşan ölçeğin güvenirliliğini ölçmek amacıyla üçüncü çalışma grubundan (n=200) 3 hafta ara ile veri toplanmıştır. 150-200 kişiden oluşan örneklem grubu güvenirlilik analizi için yeterlidir²⁵. Sonuç olarak, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle ulaşılan 1022 öğrencinin çalışma için yeterli olduğu düşünülmektedir. Araştırma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

		AFA grubu		DFA grubu		Test tekrar test grubu		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kız	207	50,3	209	50,8	115	57,5	531	52,4
	Erkek	204	49,7	202	49,2	85	42,5	491	44,6
Sınıf	7	224	54,5	216	52,5	110	55,0	550	54,7
	8	187	45,6	195	47,5	90	45,0	472	45,3

Ölçek Geliştirme Süreci

Araştırmanın verileri için ilk aşamada yapılmış olan benzer çalışmalar tarandıktan sonra ölçme aracına konu olacak hangi soruların değerlendirilmesi gerektiğine dikkat edilerek³² değerler eğitimi kapsamında ki temalar (sorumluluk, adalet, yardımseverlik vb.) belirlenmiş, ardından temaları içeren taslak ölçek çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda, MEB (2018)^{13,14}'in “ortaokul (5-8)¹³ ile ortaöğretim (9-12)¹⁴ beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı” ve ilgili kılavuzlar temel alınarak 40 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Maddelerin sade, anlaşılır ve bir maddenin birden fazla düşünce içermemesine özen gösterilmiştir^{33,34}. Ölçek ile ilgili maddelerin oluşturulmasının ardından ifadeler dil birliği ve anlaşılabilirlik açısından Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınarak düzenlemeler yapılmıştır. Ardından maddelerin kapsam geçerliliğini tespit etmek amacıyla, her biri alanda uzman (en az doktora yapmış) 8 öğretim elemanı tarafından incelenmiştir. Her bir madde için madde kalabilir ve uygundur kararı veren uzman sayısı $n-(N/2) / N/2$ formülü²⁷ dikkate alınarak, Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) .75 üzeri kritere³⁵ sahip 40 madde taslak ölçeği oluşturmuştur. Taslak ölçekte olumlu ifadeleri içeren 40 madde, tesadüflük esasına göre sıralanarak yazım ve imla yönünden değerlendirilmiştir. Kesinlikle Katılmıyorum (1) ile Kesinlikle Katılıyorum (5) arasında derecelenen 5'li likert tipi taslak ölçek 400 kişiye uygulanarak pilot uygulama yapılmış ve Cronbach Alfa (α) içtutarlık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Analiz işlemleri IBM SPSS Statistics 21 ve AMOS Graphics 21 paket programları ile yapılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında dış geçerliği sağlanması için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) farklı veri setleri üzerinden analiz edilmelidir³¹. Bu nedenle ilk etapta toplanan 822 ortaokul öğrencisinin verileri ikiye bölünmüş 411 veri setine AFA yapılmıştır. Faktör analizi uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .94, Barlett testi 10242,272 ve $p=0,000$ olarak hesaplanmıştır. Örneklem büyüklüğünde KMO değerinin .70 üzerinde olması yeterli²⁹ iken .90 üzerinde olması mükemmeldir³⁸. Beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlenmesi için Varimax döndürme temel bileşenler analizi (maximum likelihood) kullanılmış, faktör yükleri .32 üzeri belirlenmiştir³⁶. Bu faktör yükü üzerindeki sonuçlar, örtüşen varyansları makul düzeyde açıklamaktadır²⁹. İkinci çalışma grubunda yer alan 411 kişinin cevapları ile DFA yapılmıştır. AFA'dan elde edilen sonuçların uyumunu incelemek amacıyla yapılan DFA'da $\chi^2/sd < 5$; GFI $> .90$; AGFI $> .90$; CFI $> .90$; RMSEA $< .08$; RMR $< .08$; IFI $> .90$; TLI $> .90$ değerleri dikkate alınmıştır^{25,36,37}. Faktör analizleri sonucu oluşan 28 maddelik ölçeğin test tekrar test güvenirliliği için ($n=200$) Pearson korelasyon testi analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Faktör Yük Değerleri Tablosu

Boyut	Madde	Faktör Yüğü
Sorumluluk	26- Kendi sorumluluklarımı biliyor ve ona göre davranıyorum.	,759
	25- Çevreme ve ülkeme karşı olan sorumluluklarımı biliyorum.	,683
	24- Aileme ve akrabalarımaya karşı olan sorumluluklarımı biliyorum.	,666
	23- Kendimi ailem için her türlü fedakarlığa hazır hissediyorum.	,640
	22- Aile bireylerimi önemseyerek onlara her zaman değer veriyorum.	,611
	27- Beden eğitimi ve spor dersi ile birlikte tüm derslerde her zaman çok çalışkan olmak istiyorum.	,572
	29- Okul ve toplum kurallarına uymayı tercih ediyorum.	,416
Adalet	2- Sportif oyun ve yarışmalar için takımları oluştururken eşit davranıyorum.	,900
	1- Beden eğitimi ve spor derslerindeki oyun ve yarışmalarda adil olmaya çalışıyorum.	,841
Yardımseverlik	4- Sportif oyun ve yarışmalarda rakiplerimin de haklarına saygı duyuyorum.	,483
	37- Beden eğitimi ve spor derslerinde kazanmayı ve kaybetmeyi her zaman paylaşıyorum.	,717
	38- Beden eğitimi ve spor derslerinde kullanılan araç-gereçleri birbirinden ayırmaksızın paylaşmayı tercih ediyorum.	,702
	39- Sportif oyun ve yarışmalarda kendime ve arkadaşlarıma yardımcı olabilecek her türlü bilgiyi paylaşıyorum.	,664
	36- Derslerimize veya okulumuza yeni katılanlara oldukça misafirperver bir şekilde davranmayı tercih ediyorum.	,533
	35- Sportif açıdan benden daha zayıf olan rakiplerime oldukça merhamet gösteriyorum.	,386
	32- Sportif oyun ve yarışmalarda arkadaşlarıma her zaman cömert olmaya özen gösteriyorum.	,378
	34- Beden eğitimi ve spor derslerinde arkadaşlarım ve öğretmenlerimle her türlü işbirliğini yapabiliyorum.	,376
	33- Takım arkadaşlarım için her türlü fedakarlığı yapıyorum.	,331
	13- Tüm etkinliklerde sözümde durmaya özen gösteriyorum.	,823
Öz denetim	12- Sınıf içi ve okul içi yarışmalarda her zaman arkadaşlarıma bana güvenmelerini istiyorum.	,676
	14- Tüm oyun ve yarışmalarda davranışlarımı kontrol ederek kural dışı davranışlardan kaçınıyorum.	,613
	15- Oyun içerisinde kendi davranışlarımın sorumluluğunu hemen üstleniyorum.	,494
	11- Sportif oyunlarda rakiplerime saygı duyarak kendi takım arkadaşlarım gibi eşit muamele ediyorum.	,402
	20- Sınıf içerisinde arkadaşlarıma onların bana davranmasını istediğim şekilde davranıyorum.	,374
Dostluk	18- Takım içerisinde oyunlarda hata yapan arkadaşlarıma tahammül gösteriyorum.	,440
	19- Oyun ve yarışmaları kazandığımız zaman sevinci abartmayıp alçak gönüllü davranıyorum.	,420
	7- Oyun içerisinde elenen arkadaşlarımı teselli ediyorum.	,410
	8- Sportif oyunlarda arkadaşlarıma da başarılı olabilmeleri için onlara yardım ediyorum.	,330

Tablo 2'ye göre sorumluluk boyutu 7, adalet boyutu 3, yardımseverlik boyutu 8, öz denetim boyutu 6 ve dostluk boyutu 4 maddeden olmak üzere ölçek toplam 28 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 3. Açıklanan Varyans Tablosu

Faktör	Toplam	Açıklanan varyans %	kümülatif %	Cronbach's Alpha
1	10,680	38,144	38,144	,87
2	1,768	6,313	44,457	,80
3	1,596	5,700	50,157	,86
4	1,188	4,244	54,400	,84
5	1,100	3,928	58,328	,68

Tablo 3'de tüm faktörlerin toplam varyansının %58,328'ini açıkladığı görülmektedir. Cronbach Alfa (α) iç-tutarlık katsayıları sırasıyla .87, .80, .86, .68 ve ölçeğin genelinde .93 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları Tablosu

	Sorumluluk	Adalet	Yardımsverlik	Öz denetim	Dostluk
Sorumluluk	1	,498**	,648**	,688**	,460**
Adalet		1	,439**	,534**	,440**
Yardımsverlik			1	,634**	,544**
Öz denetim				1	,555**
Dostluk					1

Tablo 4'e göre faktörler arası korelasyonların .43 ile .68 arasında değişen pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Tablo 5. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

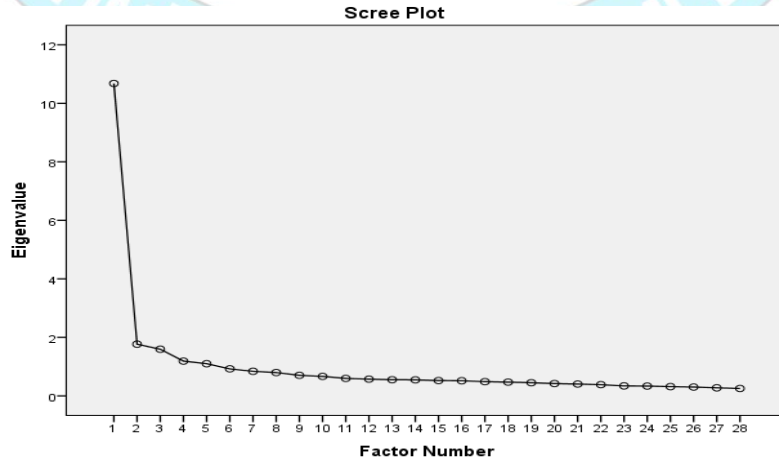
	χ^2	sd	χ^2/sd	GFI	AGFI	CFI	RMSEA	RMR	IFI	TLI
Değerler eğitimi	943,751	331	2,851	,919	,901	,939	,049	,039	,939	,930

Uyum indeksleri χ^2/sd : 2,851; GFI: .91; AGFI: .90; CFI: .93; RMSEA: .04; RMR: .03; IFI: .93; TLI: .93 olarak tespit edilmiştir.

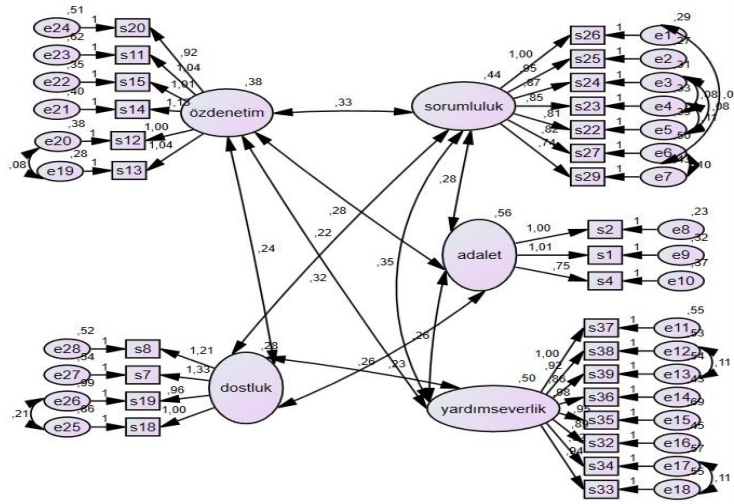
Tablo 6. Test Tekrar Test için Yapılan Pearson Korelasyon Tablosu

	n	Korelasyon	p
Değerler eğitimi	200	,992	,000**

Tablo 6'da değerler eğitimi ölçeğine ilişkin ön ve son test puanlarının pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,99$).

Şekil 1. Ölçeğin Faktör Yapısını Gösteren "Scree Plot" Grafiği

Şekil 2. DFA Sonuçlarına Göre Maddeler ve DFA Değerleri

Aynı faktör altında birbiriyle ilişkili 12-13, 18-19, 22-23, 22-24, 26-27, 27-29, 33-34 ve 38-39. maddeler arasında kovaryans kurulmuş ve diğer maddeler serbest bırakılmıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor dersinde değerler eğitimi ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır. 411 veri seti üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmış, faktör yükü .33 ile .90 arasında değişen Cronbach alpha (α) değeri .93 olan, 28 maddenin 5 faktörde toplandığı görülmüştür. Bu faktörler; sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk olarak belirlenmiştir. Alanyazında sorumluluk²⁰, dayanışma^{20,21} ve saygı-dostluk-adalet-dürüstlük değerlerini kapsayan toplumsal ve dini değerler²⁴ isimlerinde faktörler vardır. Faktörlerin Cronbach alpha (α) değerleri sırasıyla .87, .80, .86, .84 ve .68 olarak bulunmuştur. Dostluk boyutu genel kabul gören, diğer boyutlar yüksek derecede güvenilir ve ölçeğin bütünü mükemmel derecede güvenilirdir^{25,27,29}. Ölçek bu yapıyla toplam varyansın %58,328'ini açıklamıştır. Bu oran, ölçeğin açıklanabilirlik düzeyinin oldukça iyi olduğunu göstermektedir³⁸. Ölçekte yer alan faktörlerin korelasyonları .43 ile .68 arasında değişen pozitif yönlü ilişkilidir. Bu değerler mükemmel ilişkiyi açıklamaktadır^{25,39}.

Açıklayıcı faktör analizine ilaveten doğrulayıcı faktör analizi yapmak için ikinci veri seti (n=411) analiz edilmiştir. Uyum indekslerinin χ^2/sd : 2,851; GFI: .91; AGFI: .90; CFI: .93; RMSEA: .04; RMR: .03; IFI: .93; TLI: .93 kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır^{25,36,37}.

Üçüncü çalışma grubunun (n=200) verilerine test tekrar test pearson korelasyon analizi yapılmış ve .99 ile pozitif yönlü ilişkili bulunmuştur. Bu sonuç mükemmel güvenirliliği ifade etmektedir^{25,38}.

Sonuç olarak beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği, geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracıdır. Buna göre 5'li likert tipindeki ölçekten alınabilecek toplam puan 28 ile 140 arasında değişmektedir. Değer puanları ölçeğe göre derecelendirildiğinde 28 ile 50 puan arası çok olumsuz, 51 ile 73 puan arası olumsuz, 74 ile 96 puan arası orta, 97 ile 118 puan arası olumlu ve 119 puan üzeri çok olumlu

değer yargısıdır. Aritmetik ortalama üzerinden 1-1,79 puan arası çok olumsuz, 1,80-2,59 puan arası olumsuz, 2,60-3,39 puan arası orta, 3,40-4,19 puan arası olumlu, 4,20 puan üzeri çok olumlu değer yargılarıdır. Ölçekten alınacak yüksek puanlar, değerler eğitimine ilişkin olumlu değer yargılarını ifade etmektedir.

KAYNAKLAR

1. Yazıcı K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (19), 499-522.
2. Kuter F., Kuter M. (2016). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*. 3(6), 75-94.
3. Balcı FA., Yanpar Yelken T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14 (1), 195-213.
4. Elbir B., Bağcı C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 8(1), 1321-1333.
5. Özensel E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1(3), 217-240.
6. Coombs-Richardson R., Tolson, H. (2005). A comparison of values rankings for selected American and Australian teachers. *Journal of Research in International Education*. 4(3), 263-277.
7. Veugelers W., Vedder P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching*. 9(4), 377-389.
8. Schwartz SH., Melech G., Lehmann A., Burgess S., Harris M., Owens V. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 32(5), 519-542.
9. Lyons S. (2003). An exploration of generational values in life and at work. (Doctoral Dissertation), Carleton University, Canada.
10. Çelikkaya T., Yakar H. (2015). Sosyal bilgiler programında gazete, dergi ve internet haberlerinin kullanılması. *Turkish Studies*. 10(3), 251-270.
11. Yeşil R., Aydın D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(2), 65-84.
12. Talim ve Terbiye Kurulumu Başkanlığı [TTKB] (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi_progra. [Erişim tarihi: 05.11.2017]
13. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=324>. [Erişim tarihi: 05.11.2019]
14. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334>. [Erişim tarihi: 05.11.2019]
15. Ada S., Baysal N., Korucu S. (2005). Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkilerin karakter eğitimi ve 2005 ilköğretim programı açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 3(10), 9-20.

16. Gibbons SL., Ebbeck V., Weiss MR. (1995). Fair play for kids: Effects on the moral development of children in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport. 66(3), 247-255.*
17. Rudd A. (2005). Which "character" should sport develop?. *The Physical Educator. 62(4), 205-211.*
18. Görgüt İ., Tutkun E. (2018). Views of physical education teachers on values education. *Universal Journal of Educational Research. 6(2), 317-332.*
19. Koh KT., Ong SW., Camiré M. (2016) Implementation of a values training program in physical education and sport: perspectives from teachers, coaches, students, and athletes. *Physical Education and Sport Pedagogy. 21(3), 295-312.*
20. Yıldız Ö., Güven Ö. (2013). Beden eğitimi dersi öğrenci değer yönelimi ölçme aracının geliştirilmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences. (11), 28-42.*
21. Yücekaya MA. (2017). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
22. Lickona T. (1992). *Educating form character how our school can teach respect and responsibility.* Bantam Books, New York-Toronto-London-Sidney-Auckland.
23. Saygılı G., Atay E., Eraslan M., Hekim M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi. 23(1), 161-170.*
24. Keleş M., Yoncalık O. (2019). Beden eğitimi ve spor dersi ve ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde değerler eğitimi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 13(3), 230-237.*
25. Özdamar K. (2017). Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi Ibm Spss, Ibm Spss Amos ve Minitab uygulamalı. 2. Baskı. Nisan Kitabevi, Eskişehir.
26. Karasar N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler.* 32. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
27. Karagöz Y., Bardakçı S. (2020). *Bilimsel araştırmalarda kullanılan ölçme araçları ve ölçek geliştirme.* 1. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
28. Cabrera-Nguyen P. (2010). Author guidelines for reporting scale development and validation results in the journal of the society for social work and research. *Journal of the Society for Social Work and Research. 1(2), 99-103.*
29. Can A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi.* 8. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
30. Doğan N., Soysal S., Karaman H. (2017). Aynı örnekleme açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanabilir mi?. *Pegem Atıf İndeksi. 373-400.*
31. Orçan F. (2018). Exploratory and confirmatory factor analysis: Which one to use first? *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology. 9(4), 413-421.*
32. DeVellis RF. (2003). *Scale development: Theory and applications.* Second Edition. SAGE Publications International Educational and Professional Publisher. Chapter 5: 60-96.
33. Ekici F., Ekici E., Ekici F., Kara İ. (2012) Öğretmenlere yönelik bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 31(31), 53-65.*

34. Naresh KM. (2013) Questionnaire design and scale development. http://www.terry.uga.edu/~rgrover/chapter_5.pdf [Erişim tarihi: 24.12.2018]
35. Ayre C., Scally AJ. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: Revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development. 47(1), 79-86.*
36. Tabachnick BG., Fidell LS. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. 6. Baskıdan Çeviri (Çeviri Editörü: Mustafa Baloğlu). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
37. Büyüköztürk Ş., Çakmak EK., Akgün ÖE., Karadeniz Ş., Demirel F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. 11. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
38. Tavşancıl E. (2018). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. 6. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
39. Şencan H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde geçerlilik ve güvenirlilik. Seçkin Matbaası, Ankara.

